

Reactie van de inspiratieregio's Met Andere Ogen
op het wetsvoorstel beschikbaarheid zorg voor jeugdigen

5 september 2020

Geachte heer De Jonge, geachte heer Dekker,

Graag willen we namens de inspiratieregio's Met Andere Ogen een reactie geven op het wetsvoorstel beschikbaarheid zorg voor jeugdigen.

Integrale visie op gezond en veilig opgroeien

Het wetsvoorstel is vanuit het perspectief van jeugdhulp en zorg geschreven en beoogt door aanpassingen in het bestaande stelsel knelpunten binnen de Jeugdwet te repareren. Wij denken dat deze benadering geen recht doet aan het hoofdoel van de transformatie: investeren in het verbeteren van de condities voor groei en ontwikkeling van jeugdigen op alle leefgebieden, vanaf het eerste uur tot aan zelfstandige participatie in de maatschappij. Zo gewoon mogelijk als dat kan, intensiever als het moet. En altijd door aan te sluiten op de leefwereld van kinderen en jongeren en de buurt of wijk waarin zij opgroeien, naar school gaan, hun vrije tijd besteden.

Zoals u weet kennen de inspiratieregio's een grote diversiteit in spreiding over het land, omvang, vernieuwende aanpakken en wijze van samenwerken. Ze investeren op hun eigen manier in een lokaal en regionaal netwerk dat professionals, beleidsmakers en bestuurders verbindt op zoek naar oplossingen die kinderen en jongeren ten goede komen. Dat is ook de kracht van een gedecentraliseerd stelsel: de ruimte om dichtbij het onderwijs, de opvang, de ondersteuning, de zorg en de veiligheid te bieden die nodig is. We zien als regio's ook een risico. Er komen grenzen aan onze mogelijkheden om echt integraal te werken als dat niet ook op rijksniveau de koers is. We willen straks kunnen zeggen dat het dankzij complementair beleid op alle niveaus steeds beter lukt om kinderen en jongeren te bieden wat zij nodig hebben. De meest kwetsbare kinderen en jongeren mogen niet afhankelijk worden van afstemmingsprocessen op lokaal en regionaal die nodig zijn om complexe wet- en regelgeving op onderwijs, opvang, jeugd, zorg en veiligheid het hoofd te bieden. Bij hen komt die complexiteit uiteindelijk immers allemaal samen.

In het wetsvoorstel wordt deze brede benadering gemist. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de hulp aan kinderen, jongeren en hun ouders, de rijksoverheid steunt gemeenten bij de uitvoering van die wettelijke opdracht met helpende kaders, voldoende middelen en vanuit een integrale visie op wat er voor kinderen, jongeren en hun ouders nodig is. Willen we de kansen voor kinderen en jongeren echt verbeteren, dan zou parallel aan verbeteringen binnen de bestaande stelsels ook ruimte moeten komen voor een integrale visie en een integraal programma voor de jeugd, waarin die brede ontwikkeling centraal staat en deze op rijksniveau vanuit alle domeinen en departementen gefaciliteerd wordt.

We denken dat het een gemiste kans is om na de evaluatie van de Wet passend onderwijs en de Jeugdwet niet met een gezamenlijke toekomstagenda voor de jeugd te komen. In onze optiek zou veel meer kunnen worden bereikt als gemeenten, samenwerkingsverbanden en zorgaanbieders samenwerken vanuit een gezamenlijk jeugdondersteuningsplan en op basis van niet-vrijblijvende

afspraken. Door elkaar aan te spreken op gemaakte afspraken en de naleving daarvan, kunnen onduidelijkheid, inefficiëntie, grijze gebieden en tijd- en geldverlies worden voorkomen. Hiernaast is het van groot belang om schadelijke effecten van schurende stelsels te reduceren en voorkomen en te zorgen voor integraal toezicht.

Het belang van preventie

Het fundament voor het vergroten van ontwikkelkansen van jeugdigen ligt in een brede en stevige pedagogische infrastructuur waarin iedereen die een rol heeft in de opvoeding en ontwikkeling van jeugdigen, effectief samenwerkt vanaf het begin. Dus ook voordat er hulp nodig is. Juist om te voorkomen dat een vraag groter of complexer wordt.

Het wetsvoorstel gaat teveel voorbij aan de rol van de pedagogische basis en aan het belang van preventie. Gemeenten, samenwerkingsverbanden en alle andere partners in het sociale domein hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in een lokale en regionale infrastructuur waar het versterken van de sociale basis centraal staat. Dichtbij de leefwereld van kinderen, jongeren en ouders beschikbaar zijn en hulp bieden waar dat nodig is. De inzet van specialistische jeugdhulp moet aanvullend zijn op die lokale infrastructuur en gericht zijn op de versterking daarvan, zowel op het gebied van wat er nodig is als op het gebied van kennis en vaardigheden van professionals.

In het wetsvoorstel lijkt de aandacht voor de basis en samenhang in het sociaal domein te verdampen door de grote nadruk op beschikbaarheid van specialistische hulp. In de inspiratieregio's is normaliseren een leidend principe en wordt geïnvesteerd in een sterke basis van kinderopvang, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, sportverenigingen, jongerenwerk etc. Er zijn grote stappen gezet om de jeugdhulp te vernieuwen. Ruimte voor professionals en tijd en middelen om te kunnen handelen op basis van de vraag, daar gaat het om.

Om tot echte transformatie te komen is veel tijd en aandacht nodig voor het handelen van de professional. De beweging naar voren kan alleen worden gerealiseerd als het collectieve handelen gericht is op het versterken en verbeteren van de omstandigheden waarin een kind of jongere zich naar vermogen kan ontwikkelen. Thuis, op school, in zijn of haar vrije tijd. In al die leefwerelden moet worden aangesloten op de behoeften van jeugdigen om gezond en veilig op te groeien. De inzet van specialistische jeugdhulp zonder de aansluiting op en verbinding met deze werelden zal onvoldoende blijvend effect sorteren. 'Het betrekken van partners in die sociale basis' is wat ons betreft niet de weg. Het gaat wezenlijk om een integrale aanpak en uitvoering op lokaal en regionaal niveau vanaf het begin. Repareren heeft geen zin als het bouwwerk niet stevig staat.

(Boven)regionale samenwerking

Het wetsvoorstel werkt uit hoe gemeenten hun jeugdhulpplicht moeten invullen in de regionale samenwerking en gaat hiermee ver in het 'hoe'. In onze optiek moet bovenregionale samenwerking gaan over flexibele samenwerking tussen regio's op het schaalniveau dat past bij de opgave waar regio's voor staan. Hoe die samenwerking wordt ingevuld is aan de regio's. Het opzetten van een nieuwe, gedwongen samenwerkingsvorm betekent onnodige extra administratieve lasten, tijd en geld. Het leidt bovendien af van dat waar het om moet gaan: het organiseren van goede zorg. En het belemmert gemeenten in de uitvoering van de jeugdhulp.

Het is vanzelfsprekend dat gemeenten samenwerken in de organisatie van intensieve, minder voorkomende hulpvragen. Zij nemen hierin ook hun verantwoordelijkheid. Vanuit het principe dat zij als meest nabije overheid het beste kunnen inschatten welke vorm van samenwerking, inkoop en organisatie het beste past bij de regionale situatie.

Er wordt in het wetsvoorstel aangenomen dat regionaal werken leidt tot minder administratieve last voor professionals en dús meer ruimte voor uitoefenen vak en contact met cliënten. Wij denken dat dat niet het effect zal zijn. We noemden al de verwachte toename van administratieve lasten, de extra tijd en het extra geld. Bovendien zal schaalvergroting zonder het wegnemen van beperkende en belemmerende geografische en wettelijke grenzen binnen het werkgebied, afstemmingsproblemen zeker niet verminderen. In dat verband willen we ook benadrukken dat de

huidige indeling van samenwerkingsverbanden en jeugdzorgregio's de verbinding tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg belemmert. Het werken met een 'lappendeken' aan regio's van verschillende schaalgrootte reduceert de slagkracht en verzwaart bureaucratische en administratieve lasten.

Tot slot

We hopen dat onze reactie bijdraagt aan een breder gesprek over een integraal programma voor de jeugd, gericht op het vergroten van ontwikkelkansen van kinderen en jongeren en een stevig fundament om gezond en veilig op te kunnen groeien.

Namens de inspiratieregio's,

René Peeters, bestuurlijk ambassadeur Met Andere Ogen